

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดและความหมายของชุมชน

กาญจนา แก้วเทพ (2538) กล่าวถึงชุมชนว่า “ชุมชน” หมายถึงกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือข่าย จนถึงระดับหมู่บ้านและระดับเกินหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยในชุมชน มีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่า และมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนา ถ่ายทอดไปยังลูกหลานอีกด้วย

แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกาะเกี่ยวกัน และมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่องหรือมีอาชีพร่วมกันหรือประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือมีวัฒนธรรมความเชื่อถือหรือความสนใจร่วมกัน

ชุมชนที่เข้มแข็ง หมายถึง คนในชุมชนจำนวนหนึ่งไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมากหรือน้อย มีการติดต่อสื่อสารกัน มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีลักษณะที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น แนวความคิด ทศนคติ แรงจูงใจการปฏิบัติงานหรือค่านิยม เพื่อรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และความเข้มแข็งของชุมชนจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มสมาชิก ตัวองค์กร และการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดกิจกรรม

2.1.2 แนวคิดสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคม เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นอยู่ที่มั่นคงอย่างมีเสถียรภาพ มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือสวัสดิการทางกาย (สุขภาพอนามัย) สวัสดิภาพทางจิตใจ(สุขภาพทางจิต)และสวัสดิภาพทางวัตถุ(ทรัพย์สินสมบัติหรือความรุ่งเรือง) (Physical, Mental Health

and Wealth) “สวัสดิการสังคม” ในความหมายกว้าง หมายถึง สภาพของการกินดีอยู่ดีของประชาชน ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนมีความพึงพอใจในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา

หลักการสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน (พรณทิพย์ เพชรมาก, สวัสดิการชุมชน ฟังตนเอง, 2548)

1. ทำจากสิ่งที่เป็นจริง ไม่ใช่ลอกเขามาทั้งหมด
2. เริ่มจากเล็กไปใหญ่
3. เงินเป็นเพียงเครื่องมือไม่ใช่เป้าหมาย
4. ระบบสวัสดิการที่ดีต้องช่วยเหลือแบบไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกในชุมชน
5. เป็นองค์กรวมที่ทุกอย่างเชื่อมโยงเข้าหากัน กิจกรรมทุกอย่างสามารถก่อให้เกิดสวัสดิการได้ทุกเรื่อง
  - การเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆเข้าหากัน เช่น
    - จากการออมทรัพย์ → ธุรกิจชุมชน → สวัสดิการ
    - จากการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ → ออมทรัพย์ → ธุรกิจชุมชน → สวัสดิการ
    - จากวัฒนธรรมภูมิปัญญา → การดูแลรักษาทรัพยากร → สวัสดิการ
  - การเชื่อมโยงกับคนทำกิจกรรมร่วมกัน ดูแลซึ่งกันและกัน เช่น ผู้สูงอายุได้ทำบุญพบปะกันทุกวันพระ เด็กได้เรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุและช่วยดูแลผู้สูงอายุ
  - เชื่อมโยงคนกับธรรมชาติ คนสามารถเรียนรู้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ เช่น การดูแลรักษาป่า ทำให้มีแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ ฯลฯ
6. ต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับเสมอ
7. ต้องทำด้วยความรักและความอดทน

2.1.3 แนวคิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ดำเนินการภายใต้ปรัชญา "ใช้หลักการออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน" เพื่อให้เกิดการพัฒนาคูณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจในหมู่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สาธิตสำคัญของแนวคิดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีดังนี้

1. การรวมคนในหมู่บ้านให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรวมคนที่มีฐานะแตกต่างกันให้ช่วยเหลือกัน อันจะเป็นการยกฐานะคนยากจน
2. การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยรวมกลุ่มกันออมเงินแล้วนำไปทำทุน
3. การนำเงินทุนไปดำเนินการด้วยความขยัน ประหยัด และถูกต้อง เพื่อให้ได้ทุนคืน และมีกำไรเป็นรายได้
4. การลดต้นทุนในการครองชีพ โดยจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด เป็นการรวมกันซื้อ-ขาย สามารถลดต้นทุนในการซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค และปัจจัยการผลิต

กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1. ด้านการพัฒนาอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกกู้เงินไปประกอบอาชีพ ขยายการผลิต และเพื่อใช้เป็นสวัสดิการในครอบครัว โดยการดำเนินกิจกรรม "การบริการเงินกู้"
2. ด้านการพัฒนาระบบการจัดการทางธุรกิจ เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน เป็นการฝึกการดำเนินธุรกิจในระบบกลุ่มและมุ่งหวังผลกำไรเพื่อนำไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม และการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและชุมชน ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาการซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค และปัจจัยปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบในการขายผลผลิต โดยการรวมกันขายด้วยวิธีการชะลอผลผลิตไว้ขายในช่วงราคาสูงขึ้น
3. ด้านการสงเคราะห์และสวัสดิการ เป็นกิจกรรมที่กลุ่มนำผลกำไรส่วนหนึ่ง จากการค้าดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มาช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อน และคืนสู่ชุมชน เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา ช่วยเหลือการจัดงานศพ สงเคราะห์คนชรา และการพัฒนาหมู่บ้าน บำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

2.1.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานองค์การ

1) ความหมายของการบริหาร

คำว่า "การบริหาร" นอกจากใช้คำภาษาอังกฤษว่า "Administration" ยังมีอีกคำหนึ่งที่ใช้แทนกันได้ คือคำว่า "Management" ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่ทางวิชาการจะเลือกใช้คำว่า "Administration" ก็ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ เหตุผลประการแรก เมื่อไม่ต้องการใช้คำที่มีความหมายหนักไปทางการจัดการธุรกิจเอกชน และเหตุผลประการสอง เมื่อไม่ต้องการใช้คำที่จะให้เกิดความสับสน เพราะคำว่า "การจัดการ" "Management" นั้น ใกล้เคียงกับคำว่า "ผู้จัดการ" (Manager) ซึ่งมีความหมายแคบ จำกัดลงไปว่าเป็นผู้บริหารงานขององค์การแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือ

หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น เมื่อพูดถึงการบริหารงานโดยทั่วไป หรือการบริหารราชการ จึงนิยมใช้คำว่า “Administration” (สุรศักดิ์ วงศ์อนันต์นนท์, 2541: 27)

2) ลักษณะสำคัญของการบริหาร

การบริหารมีลักษณะสำคัญ 8 ประการ ดังนี้ (วีรนาถ มานะกิจ และพรณี ประเสริฐวงษ์ ,2522: 16-17)

2.1) การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้น เรื่องของการบริหารจึงสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ฝึกฝนอบรมให้เกิดความชำนาญได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง (Profession)

2.2) การบริหารงานที่มีจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้หมายความว่า ในการบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายไว้ก่อน ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตาม ส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

2.3) การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายในและภายนอกองค์กร ดังเช่น ถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็อาจทำได้โดยการจัดหาเครื่องจักร เครื่องมืออันทันสมัยมาใช้ จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย

2.4) การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคน มิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะเราย่อมมีความสามารถจำกัด ทั้งด้านกำลังกาย กำลังสมองและเวลา จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วย

2.5) การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดี ก็แต่โดยการร่วมแรงรวมใจของบุคคลอื่นๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของ เช่น ผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลา หรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารให้มาบริหารแทน

2.6) การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยใช้ความรู้ความชำนาญ และฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ จึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติงานโดยตรง แต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความชำนาญในการบริหาร อันได้แก่ การวางแผนการจัดองค์กร ฯลฯ

2.7) การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าการบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่เพียงใด นั่นก็คือผลงานเพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

2.8 เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเอง โดยทั่วไปแล้ว(ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก) คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีความสามารถทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ

3) บทบาทและภารกิจของผู้บริหาร

ธงชัย สันติวงษ์ (2533) กล่าวถึง บทบาทและภารกิจของผู้บริหารไว้ว่าบทบาทของผู้บริหารที่สำคัญยิ่งก็คือ การต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานทำงาน (Integration) ของระบบต่างๆ ขององค์กรให้สามารถทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายลงได้ดี ตลอดเวลาผู้บริหารจะต้อง “จัดการ” (Manage) ให้ “ระบบงาน” และ “ระบบคน” ทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพในการแปรสภาพปัจจัยต่างๆ ให้เป็นผลงานที่ดี ทั้งนี้ทุกอย่างที่ดำเนินไปจะต้องสอดคล้องเป็นไปตามสภาพเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยมีการเสี่ยงน้อยที่สุด และมีช่องทางสำเร็จมากที่สุด ในทิศทางที่ปลอดภัยตามช่องโอกาสที่ได้วิเคราะห์ติดตามโดยผู้บริหารตลอดเวลา ในส่วนนี้ก็คือ “การบริหารโอกาส” ซึ่งนับเป็นภาระหน้าที่โดยตรงที่ต้องกระทำด้วยตนเองเป็นลำดับแรกและกระทำอย่างต่อเนื่องด้วย

สำหรับกิจกรรมของผู้บริหาร คือ การสร้างประสิทธิภาพในการจัดการจัดระบบต่างๆ ให้เหมาะสม สะดวกและง่ายที่ผู้ปฏิบัติจะทำได้ โดยมีประสิทธิภาพในผลงานสูง ซึ่งพิจารณาองภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นภาพรวมก็คือ “หน้าที่บริหาร” (Managerial Functions) ที่เป็นมาตรฐานที่จะต้องกระทำโดยตัวผู้บริหารเอง 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หรือการกำหนดทิศทางองค์กรพร้อมกับเป้าหมายและแผนงานต่างๆ
2. การจัดองค์การ (Organizing) หรือการจัดระเบียบทรัพยากรให้เป็นระบบงานมีประสิทธิภาพเป็นระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดที่เรียกกันทั่วไปว่า “The One Best Way”
3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) คือ การจัดหา พัฒนา และธำรงรักษาให้องค์กรมีทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะปฏิบัติงานและสร้างสรรค์ความสำเร็จให้กับองค์กรจากเจ้าหน้าที่ที่แต่ละคนปฏิบัติอยู่
4. การสั่งการ (Directing) คือ การมีศิลปการสร้าง ความเข้าใจ การรู้จักจูงใจและกำกับให้พนักงานทุกคนและทีมงานต่างๆ ทำงานอย่างทุ่มเทและเสริมสร้างประสบการณ์ต่อกันเพื่อผลสำเร็จของส่วนรวมร่วมกัน
5. การควบคุม (Controlling) คือ การติดตามผลการปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินไปเพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของการทำงานต่างๆ ในระหว่างกระบวนการทำงาน

4) การบริหารองค์กรในรูปคณะกรรมการ

คณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มคนที่เข้ามารวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ภายในองค์กร คณะกรรมการอาจรวมกันขึ้นในลักษณะเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมักจะเป็นการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อรวมเอาบุคคลจากฝ่ายต่างๆ มาช่วยกันพิจารณาและแก้ไขปัญหาเฉพาะอย่าง ดังนั้น เหตุผลที่สำคัญในการจัดตั้งคณะกรรมการ(ธงชัย สันติวงษ์, 2533) คือ

1. เพื่อให้มีการตัดสินใจที่ดี โดยอาศัยความคิดเห็นของกลุ่ม
2. เพื่อประโยชน์ในการร่วมมือประสานงาน
3. เพื่อช่วยให้ปฏิบัติงานเข้ากันได้ด้วยดี
4. เพื่อประโยชน์สำหรับฝึกฝนตัวบุคคล

2.1.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมองค์กร

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2533) ได้ให้คำจำกัดความขององค์กรนั้นเป็นเครื่องมือทางสังคมที่จะทำให้ภารกิจซึ่งบุคคลเดียวไม่อาจทำให้สำเร็จได้ หรือคำจำกัดความของนักวิชาการต่างๆ เช่น องค์กรคือหน่วยงานทางสังคมที่จัดตั้งขึ้นมาอย่างตั้งใจเพื่อมุ่งหาเป้าหมาย โดยเฉพาะ องค์กรคือ ระบบๆหนึ่งของกิจกรรมหรือพลังที่มีการร่วมมือกันอยู่อย่างรู้สติของคนสองคนหรือมากกว่าเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จากคำจำกัดความจะเห็นได้ว่าองค์กรจะต้องประกอบไปด้วยบุคคลมากกว่าหนึ่งคน มาร่วมกันทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบด้วยความร่วมมือกันอย่างจริงจังที่จะให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากพิจารณาจะเห็นว่ามีความใกล้เคียงกับคำว่าการบริหารหรือการจัดการ ดังนั้นองค์กรจึงต้องมีโครงสร้าง (Structure) ซึ่งจัดขึ้นตามหลักการจัดองค์กรอย่างมีระเบียบ นอกจากนั้นคนจำนวนมากที่มารวมกันอยู่ในโครงสร้างที่เป็นทางการนี้จะต้องมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และกิจกรรมเหล่านั้นก็ต้องกระทำอย่างเป็นระบบ โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นใหม่ และกระบวนการนี้เป็นสิ่งที่บุคคลในองค์กรจะต้องยึดถือปฏิบัติ นอกจากการมีโครงสร้างและกระบวนการแล้ว ในองค์กรใดก็ตามเมื่อประกอบด้วยบุคคลๆก็จะต้องมีการกระทำหรือพฤติกรรมด้วย พฤติกรรมของบุคคลซึ่งต้องเป็นไปอย่างร่วมมือประสานงานและการดำเนินการตามกระบวนการ การบริหารภายในโครงสร้างที่เป็นทางการที่จัดตั้งขึ้นนี้จะมุ่งไปสู่การให้เป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นผล ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบขององค์กรนั้นมีหลายประการ ซึ่งอาจกล่าวได้สั้นๆว่าประกอบด้วยเป้าหมายที่กำหนด โครงสร้างที่เป็นทางการ กระบวนการการบริหาร และพฤติกรรมของบุคคล จากอดีตได้มีการศึกษาและเสนอทฤษฎีใหญ่คือคลาสสิก(Classic)

กลุ่มทฤษฎีดั้งเดิมแบบใหม่หรือนีโอคลาสสิก (NeoClassic) กลุ่มทฤษฎีสังเคราะห์หรือองค์การสมัยใหม่ (Synthesis or Modern Organization Theory)

1) กลุ่มทฤษฎีดั้งเดิมหรือคลาสสิกหรือระบบปิด (Closed Model)

ทฤษฎีกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยแนวคิดที่สำคัญ ทฤษฎีระบบราชการโดย แมกซ์ เวบเบอร์ ได้กล่าวถึงคำว่า “ระบบราชการ” หรือ Bureaucracy เป็นการจรรูปร่างองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง และมีขนาดใหญ่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้นจึงต้องกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่างๆมากมาย ทั้งนี้เพื่อการรวมกลุ่มของมนุษย์ในองค์กรจะได้มีระเบียบแบบแผน ทฤษฎีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ นำเสนอเฟรดเดอริก เทเลอร์ และตัวเทเลอร์ก็ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาของการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ เทเลอร์เน้นในเรื่องการจัดการในลักษณะที่เห็นอาชีพ การออกแบบกระบวนการทำงาน ศึกษาเรื่องเวลาและการเคลื่อนไหว (time and motion study) นอกจากนี้ยังเห็นความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยวิธีการฝึกอบรม ช่วยเหลือ และมีการสอนอย่างจริงจัง ทฤษฎีการจัดการและบริหาร โดย เฮนรี ฟาโยล์, ลูเทอร์ กูลิค และลินดาลล์ เออร์วิค ได้เสนอหลักการบริหารที่สำคัญ 5 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชา (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) หรือ POCCC ส่วน กูลิคและเออร์วิคได้ให้แนวคิดซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อว่า POSDCORB ซึ่งเป็นคำย่อของภารกิจของฝ่ายบริหารคือ

P – Planning = การวางแผนเป็นการวางเค้าโครงการกรรม และวิธีการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

O – Organizing = การจัดองค์การเป็นการกำหนดโครงสร้างที่เป็นทางการของอำนาจหน้าที่ขององค์กร โดยยึดหลักการแบ่งหน่วยงาน และทำงานอย่างประสานร่วมมือกัน

S – Staffing = การบริหารงานบุคคลเป็นหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลทั้งสิ้น ตั้งแต่การสรรหา การพัฒนา และจูงใจบุคคลเหล่านั้นให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

D – Directing = การอำนวยความสะดวกในการใช้ภาวการณ์เป็นผู้นำอย่างต่อเนื่องในองค์กรในการทำการตัดสินใจและทำให้การตัดสินใจนั้นเป็นผล

C – Coordinating = การประสานงานเป็นงานที่มีความสำคัญในการรวบรวมและประสานงานให้ส่วนหรือปัจจัยต่างๆ ของกระบวนการทำงานมีความเกี่ยวเนื่องระหว่างกัน

R – Reporting = การรายงานผลเป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบถึงความก้าวหน้าของงาน

B – Budgeting = การงบประมาณเป็นภารกิจเกี่ยวกับการวางแผน การทำบัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

2) กลุ่มทฤษฎีดั้งเดิมแบบใหม่หรือนีโอคลาสสิกหรือตัวระบบเปิด (Open Model)

ทฤษฎีนี้เป็นกลุ่มทฤษฎีที่พัฒนาต่อมาจากกลุ่มทฤษฎีแบบดั้งเดิมผู้นำในการศึกษาวิจัย คือ การศึกษาค้นคว้าฮอว์ทอร์น (Hawthorne Studies) เป็นการศึกษาทดลองแบบวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับระดับความเข้มของแสงสว่าง โดยมีสมมุติฐานว่าเมื่อเพิ่มระดับความสว่าง คนจะทำงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังได้พบความสำคัญในเรื่องระบบสังคมและพบปทัสถาน (norm) ในการทำงานหลายประการ เช่น ปทัสถานของการทำงานที่ยุติธรรมสำหรับค่าจ้างที่ยุติธรรมในสายตาของผู้ปฏิบัติงาน หรือสมาชิกกลุ่มไม่ควรทำงานเกินกว่าอัตรามาตรฐาน ถ้าเกิดมีผู้ทำงานเกินกว่าอัตรามาตรฐาน (a rate buster) ก็จะเกิดแรงกดดันภายในกลุ่มที่จะลดระดับผลผลิตของบุคคลนั้น เช่นเดียวกันถ้าเกิดมีผู้ทำงานต่ำกว่าอัตรามาตรฐาน (a chiseler) กลุ่มก็จะใช้แรงกดดันที่จะทำให้บุคคลผู้นั้นผลิตให้ได้มากขึ้นเท่ากับมาตรฐาน หรือมิฉะนั้นบุคคลผู้ทำงานเกินกว่าหรือต่ำกว่ามาตรฐานก็จะถูกลงโทษ (sanction) หรือการคัดออกนอกสังคม (social ostracism) และเมื่อกลุ่มเห็นว่าผู้ตรวจหรือผู้ควบคุมบังคับบัญชาทำงานตามอำเภอใจ ทำตัวเจ้ากี้เจ้าการและหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่แล้วกลุ่มก็จะไม่ให้ความร่วมมือและขจัดเขาออกนอกกลุ่มในที่สุด ฮอว์ทอร์นได้ค้นพบประเด็นที่สำคัญซึ่งช่วยอธิบายพฤติกรรมในองค์การนั้นคือกลุ่มออร์ปนัย (informal group) อันเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีได้เป็นไปตามโครงสร้างขององค์การและพฤติกรรมในกลุ่มก็เป็นพฤติกรรมที่นอกเหนือจากที่องค์การได้กำหนด กลุ่มที่ไม่เป็นทางการต่างๆเหล่านี้ก็จะก่อรูปเป็นองค์การออร์ปนัย (informal organization) ซึ่งเป็นองค์การที่จะต้องมีความควบคู่ไปกับองค์การออร์ปนัย ส่วนเชสเตอร์ บาร์นาร์ดได้เสนอแนวความคิดใหม่ ๆ คือระดับชั้นการบังคับบัญชาเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อช่วยการประสานงานในองค์การขนาดใหญ่เป็นไปได้ แต่ในขณะเดียวกันบาร์นาร์ดก็เห็นว่าอำนาจหน้าที่ที่แท้จริงนั้นขึ้นอยู่กับผู้รับคำสั่งว่าจะยอมรับหรือให้ความยินยอม (consent) ในคำสั่งนั้นหรือไม่ และบาร์นาร์ดยังสังเกตเห็นว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนมากจะพัฒนาส่วนหนึ่งของจิตใจเรียกว่า ส่วนที่ไม่ต้องพึงเอาใจใส่ (zone of indifference) ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานจะปฏิเสธคำสั่งหรืออำนาจหน้าที่ใด ๆ หากคำสั่งหรืออำนาจหน้าที่เหล่านั้นตกนอกรวมที่ไม่ต้องพึงเอาใจใส่ อย่างไรก็ตามส่วนของความรู้สึกทางจิตใจดังกล่าวอาจขยายออกได้ โดยการปรับใช้สิ่งจูงใจ (incentives) ต่าง ๆ

2.1.6 กลุ่มทฤษฎีสั่งเคราะห์หรือทฤษฎีองค์การสมัยใหม่

กลุ่มทฤษฎีสั่งเคราะห์หรือทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ มีนักคิดมากมายที่สนใจศึกษา ในที่นี้จะเสนอเกี่ยวกับความต้องการของตัวบุคคลและสิ่งจูงใจที่ใช้สนองความต้องการต่างๆ ของบุคคล แม็กเกรเกอร์ได้พัฒนาทฤษฎีซึ่งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายเกี่ยวกับสมมติฐานของมนุษย์นั่นก็คือ ทฤษฎีเอกซ์ (Theory X) และทฤษฎีวาย (Theory Y)

ทฤษฎีเอกซ์ จะมีสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ดังนี้

1. โดยปกติแล้ว มนุษย์จะมีนิสัยไม่ชอบทำงาน และจะพยายามหลีกเลี่ยงให้มากที่สุด
2. เนื่องจากที่มนุษย์ไม่ชอบทำงานจึงจำเป็นต้องมีการบังคับ ควบคุม และลงโทษเพื่อที่จะให้เขาทำงาน
3. โดยธรรมชาติ มนุษย์โดยทั่วไปจะพยายามหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ไม่ค่อยมีความทะเยอทะยาน แต่ต้องการความมั่นคงในการทำงานเหนือสิ่งอื่นใด

ทฤษฎีวาย มีสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ดังนี้

- 1) การใช้ความพยายามทางด้านร่างกายและจิตใจในการทำงานนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติเช่นเดียวกับการเล่นและการพักผ่อน
- 2) การควบคุมจากภายนอกและการขู่ว่าจะทำโทษ ไม่ใช่เป็นวิธีการเดียวที่จะทำให้เป้าหมายขององค์กรเป็นผลได้ มนุษย์จะใช้การควบคุมตนเองในการปฏิบัติงานเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่เขาได้ผูกพันไว้
- 3) ความผูกพันกับวัตถุประสงค์ต่างๆ นั้น ขึ้นอยู่กับรางวัลซึ่งจะควบคู่ไปกับความสำเร็จของเขา เช่น การปฏิบัติงานและทำสำเร็จได้ด้วยตนเองการทำงานนั้นเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เป็นต้น

4) ภายใต้อสภาพที่เหมาะสม มนุษย์จะไม่เรียนรู้แต่เฉพาะการยอมรับว่ามีความรับผิดชอบเท่านั้น แต่ยังสามารถรับผิดชอบอีกด้วย

5) ความสามารถในการใช้จินตนาการความเฉลียวฉลาด และความคิดสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ขององค์กรนั้นมีอยู่อย่างกว้างขวางในหมู่มนุษย์

6) ภายใต้อเงื่อนไขของชีวิตสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ศักยภาพทางด้านสติปัญญาของมนุษย์ได้ถูกนำมาใช้แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีเอกซ์และทฤษฎียายนั้น มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทฤษฎีเอกซ์นั้นมีสมมติฐานเกี่ยวกับมนุษย์ไปในทางลบ ดังนั้น จึงต้องใช้สิ่งจูงใจที่เป็นตัวเงิน (financial incentives) ควบคู่ไปกับการลงโทษ (stick) ซึ่งแม็กเกรเกอร์เห็นว่าเป็นวิธีการที่ไม่สามารถจูงใจให้ผูปฏิบัติทำงานได้อย่างเพียงพอ ตรงกันข้ามกับทฤษฎีวายซึ่งมีสมมติฐานเกี่ยวกับมนุษย์ในทางบวก ดังนั้น

วิธีการที่เม็กเกรเกอร์เสนอให้ใช้ก็คือการใช้รางวัล (carrot) และใช้สิ่งจูงใจที่ไม่มีใช้ตัวเงิน (non financial incentives) โดยเฉพาะการให้ผู้ปฏิบัติงานได้ควบคุมตนเอง (self) เพื่อปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่เขาได้ผูกพันไว้ การใช้สมมติฐานแบบวายนี้นับเป็นการบูรณาการระหว่างผู้ปฏิบัติงานและองค์กรเข้าด้วยกัน

2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของการบริหารจัดการชุมชน

1) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ไพร์ตัน เดชะรินทร์ (2527) ได้ให้ความหมายและหลักการสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่าหมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

Erwin (อ้างถึงใน ปรีดี ช่างโขติ และคณะ, 2536) ได้ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน ปรีดี โขติช่วง และคณะ, 2536) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมโดยทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ก็ยังคงใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน (Implementation) ด้วย เช่น การจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรม การพัฒนา เป็นต้น การตัดสินใจยังคงเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ในการพัฒนา ฉะนั้นแนวคิดนี้มีข้อสรุปได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

เจมส์ คดี ปิ่นทอง (2527) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้เป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของชาวบ้าน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

อภิน รพีพัฒน์ (2527) ได้กำหนดช่วงจังหวะและแบ่งระยะการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนไว้ดังนี้

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจในเลือกทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลกิจกรรมพัฒนา

สรุปรวมแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดเป็นกรณีในการศึกษาไว้ครั้งนี้ หมายถึง การที่บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรม มาร่วมกันดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้มีประสิทธิภาพในรูปแบบของการประชุม การร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมวางแผน และตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ และร่วมติดตามประเมินผล

2) การสร้างเครือข่าย

เครือข่าย (Network) คำว่า (Net) ที่โยงใยและพร้อมที่จะ work เมื่อต้องการใช้งานซึ่งเครือข่าย ก็หมายถึง รูปแบบของการประสานงานของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรหลายองค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง เครือข่ายความร่วมมือเป็นไปได้ทั้งในระดับปัจเจกชน องค์กร และสถาบัน ขอบข่ายและขนาดเริ่มต้นตั้งแต่เล็กๆ ภายในชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศและระหว่างประเทศ

ประเด็นคำถามในการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมพิจารณาถึง (1) ใครเชื่อมโยงใคร (2) อะไรคือเนื้อหาที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยง (3) แบบแผนของความเชื่อมโยงเป็นอย่างไร (4) ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนกับปัจจัยทางสังคมอื่นๆ

ประโยชน์ของเครือข่ายคือ ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ ลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน เชื่อมโยงคนที่อยู่ในระดับต่างๆ ได้มีโอกาสติดต่อประสานการดำเนินงานกัน ทำให้รัฐตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงเป้าหมายทำให้เห็นปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซ้ำซ้อนกัน ในชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยง

หน่วยงานวิชาการและแหล่งเงินทุนกับผู้ต้องการความช่วยเหลือ เครือข่ายแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ เครือข่ายความคิดและการเรียนรู้ เครือข่ายกิจกรรม และเครือข่ายสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน การจัดแบ่งประเภทและรูปแบบของเครือข่ายขึ้นอยู่กับบริบทที่เกี่ยวข้องและเงื่อนไขที่นำไปใช้ในการอธิบาย ซึ่งต่างก็มีองค์ประกอบหรือปัจจัยแวดล้อมและรูปแบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงที่แตกต่างกัน

การสร้างเครือข่ายแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการตระหนักถึงความจำเป็นในการเครือข่าย ขั้นติดต่อกับองค์กรที่เป็นเครือข่าย ขั้นการสร้างสัมพันธ์กรณีร่วมกัน ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และขั้นการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในเครือข่าย การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่าย และการมีความสนใจร่วมกัน วัตถุประสงค์และทัศนคติร่วมกัน

2.1.8 แนวความคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) ความเป็นมา นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายที่ได้สร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2544: 1)

รัฐบาลได้มีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ตกต่ำ โดยเฉพาะในชนบทซึ่งเป็นรากฐานของประเทศ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และสร้างได้ดี อีกทั้งชุมชนยังสามารถที่จะคิดดำเนินการและบริหารจัดการกองทุนที่ได้รับการจัดสรรเอง ด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลเงินกองทุนที่ได้รับให้เกิดประโยชน์อย่างทั่วถึง มีความโปร่งใส และยุติธรรม นอกจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและเศรษฐกิจขอหมู่บ้านในด้านการเรียนรู้

2) หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนา

ความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน การจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเองจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544: 1-5)

2.1) ความพร้อมของหมู่บ้าน ได้แก่ ความพร้อมของคน ครอบครัว การควบคุมดูแลกันเอง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ เป็นต้น

2.2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

2.3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

2.4) การติดตามและประเมินบทบาท โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนในอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ซึ่งการจัดสรรเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักการในด้านต่างๆ คือ

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
  3. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
  4. ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- อย่างไรก็ตามความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะขึ้นอยู่กับกรณีศึกษาที่ร่วมกันเป็นเจ้าของกองทุนของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง การเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน การมีคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีความรู้ ประสบการณ์ เสียสละ และรับผิดชอบ การสร้างระบบการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ความสามัคคี ความเอื้ออาทรเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนการประสานงานร่วมกันทั้งด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- แม้ว่ากองทุนหมู่บ้านจะเป็นนโยบายที่ดี รัฐบาลตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะส่งผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยมาก ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีทั้งโอกาสและความเสี่ยง ดังนั้น ชุมชนจะต้องระดมความคิด ความร่วมมือในหลายๆ ฝ่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความสามัคคีกันภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

3) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

จากแนวคิดและปรัชญาของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มสู่การตัดสินใจ เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาตนเอง และมีการเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน พร้อมทั้งการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน ประชาสังคม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มี

ขีดความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กันเอง

ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ คือ การเรียนรู้ หลักการของ
ทฤษฎีการเรียนรู้ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า มนุษย์เมื่อเกิดการเรียนรู้ย่อมส่งผลไปสู่การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรม และการเรียนรู้ไม่ใช่การเลียนแบบ ถ้าชุมชนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการเลียนแบบ ย่อมมี
โอกาสที่จะพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง กระบวนการเรียนรู้พบว่า นโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้
ในหมู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเรียนรู้ที่จะรวมกลุ่มงานร่วมกัน อันจะส่งผลไปสู่การ
เกิดจิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกชุมชน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้เกิด
การเรียนรู้ โดยกระบวนการที่หลากหลาย เพื่อจัดกระบวนการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน อาทิ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งวิทยากรชุมชนและภาครัฐ
ไปให้ความรู้โดยการจัดเวทีเสวนา ซึ่งเป็นเวทีชาวบ้าน หมู่บ้านและชุมชนเมืองส่วนใหญ่ ได้มีการ
เรียนรู้และได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถร่วมกันจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของ
ตนเอง ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้คือ ความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ความร่วมมือ ร่วมกันคิด
และตัดสินใจร่วมกัน จนเกิดความพร้อมและสามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของ
ตนเองได้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ ความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ความร่วมมือ ร่วมกันคิด
และตัดสินใจร่วมกัน จนเกิดความพร้อมและสามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ แต่ก็มี
บางหมู่บ้านและบางชุมชนเมืองที่บุคคลภายนอกไปสั่งการให้มีการประชุมหรือจัดเวทีชาวบ้าน โดย
การเลียนแบบ ทั้งวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการ และลอกระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
จากกรณีตัวอย่าง หรือหมู่บ้านหรือชุมชนอื่น ซึ่งเป็นการสร้างสถานการณ์ให้เห็น จึงจะมีโอกาสได้
เรียนรู้เมื่อถูกสถานการณ์บังคับให้ต้องปฏิบัติตามระเบียบเงื่อนไข ทั้งการเรียนรู้การบริหาร
จัดการของคณะกรรมการ โดยเฉพาะการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็น
กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อีกประการหนึ่ง คือ การสร้างสถานการณ์บังคับ

ฉะนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือเครื่องมือสำคัญในอันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้
ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแนวทางการพัฒนาที่ให้สมาชิกในหมู่บ้านและชุมชน
เมืองเป็นผู้คิดค้นและตัดสินใจด้วยภูมิปัญญาของตนเอง

4) การเรียนรู้เพื่อเพิ่มความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สภาพสังคมไทยในบรรพกาลที่ผ่านมา ประชากรส่วนใหญ่มีความเป็นญาติพี่น้องกันใน
ชุมชน สำนึกของคนจึงมีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีความสมัครสมานสามัคคี

และเรียบง่ายต่างจากสังคมตะวันตกที่มีการแข่งขัน การมุ่งเอาใจเอาเปรียบและมักมองตนเองก่อนชุมชน พร้อมกับยังคงพฤติกรรมพื้นฐาน เช่น ขาดความรับผิดชอบ และไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ หรือได้ก็ไม่ได้ ยักรอการอุปถัมภ์ และไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง มีการรอการชี้แนะจากบุคคลภายนอก

เมื่อนโยบายให้ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้จัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต รวมทั้งเกิดศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

สภาพของหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวนไม่น้อยที่มีการรวมกลุ่ม ที่จัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนของสังคม เช่น กองทุนสัจจะออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน และกองทุนเพื่อการผลิต เป็นต้น หมู่บ้านและชุมชนเหล่านี้มักจะได้รับการดูแลและได้รับความสนใจต่อภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน และมีบทบาทเข้าไปเสริมสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งหมู่บ้านและชุมชนเมืองเหล่านี้จึงไม่เคยมีบทเรียน หรือยังไม่เรียนรู้กระบวนการรวมกลุ่ม ประกอบด้วยภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทเสริมสร้างความเข้มแข็งจึงมีไม่มากนัก

5) การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน

เมื่อหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้จัดตั้งกองทุนและรับการจัดสรร โอนเงินกองทุนจากการพิจารณาความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติแล้ว การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวข้องกับวิธีบริหารคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน วิธีการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน และการจัดทำโครงการหรือรายละเอียดประกอบอาชีพที่เหมาะสมและรัดกุมของสมาชิก จึงเป็นภารกิจที่หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนต้องเข้าไปช่วยเสริมสร้าง ดังนั้น การสร้างการเรียนรู้โดยตรงแก่ผู้แทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงมีความจำเป็น และการสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนพร้อมทั้งการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยพบว่าแนวทางพระราชบัญญัติเป็นวิธีการทำงานที่สร้างการเรียนรู้แก่ชุมชนที่เหมาะสม

6) แนวคิดเกี่ยวกับประชารัฐ

แนวคิดประชารัฐ (Civil State) วางอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐ ในลักษณะที่ภาคประชาสังคมครอบคลุมรัฐ ซึ่งจะต่างจากแนวคิดรัฐประชาชาติ (Nation State) ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐในลักษณะซึ่งมีบทบาทนำในการอยู่เหนือชุมชนและชนชาติน้อยใหญ่ภายในรัฐ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้ให้การรับรองแนวคิดประชารัฐ และสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศ ด้วยการผนึกกำลัง 4 ประสานเป็นการเริ่มต้น ได้แก่ พลังพรรคการเมือง พลังภาคราชการ พลังภาคประชาสังคม และพลังภาคชุมชน โดยมีจุดประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานระหว่างองค์กรพันธมิตรหลักเป็นแบบพหุภาคี ขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและสร้างชุมชนเข้มแข็งในระยะยาว

7) หลักและแนวทางการทำงานประชารัฐ

แนวทางการทำงานประชารัฐ เป็นแนวทางการทำงานร่วมกันโดยไม่แยกขั้ว ไม่แบ่งฝ่ายระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ โดยมีผลประโยชน์ของประชากรเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อถือไว้วางใจต่อกันเป็นพื้นฐานสำคัญ งานประชารัฐ เป็นงานเสริมคุณภาพการดำเนินนโยบายกองทุนของรัฐบาล เครือข่ายประชารัฐ เป็นเครือข่ายของบุคคลที่มีอุดมการณ์ และแนวทางการทำงานแบบประชารัฐ ซึ่งชนอาสาเข้าร่วมกันทำงานสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน และพร้อมที่จะเป็นกำลังแก้ปัญหาวิกฤติชาติในทุกๆ ด้าน ด้วยความมีศรัทธาและมีสำนึกในแผ่นดินถิ่นเกิด

กองทุนมีความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเป็นลักษณะแนวราบเสมอกัน ซึ่งต่างคนต่างมีความคิดเห็นที่อิสระ หลากหลาย และเป็นตัวของตัวเอง โดยมีวิธีการดำเนินงานภายใต้ความสมัครใจและกติกาที่กำหนดร่วมกัน และเป็นการรวมตัวทำกิจกรรมแบบเป็นครั้งเป็นคราวในการขับเคลื่อนภารกิจ หรือประเด็นที่ร่วมกันกำหนด จึงมีความยืดหยุ่นตัวสูง และมีความเชื่อมต่อนุ่มนวลไม่หยุดนิ่ง มิใช่เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างที่แข็งกระด้างตายตัวเหมือนองค์กรจัดตั้งทั่วไป

การเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน แม้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะมีการบริหารจัดการที่สามารถพึ่งตนเองได้ และยังคงต้องการความช่วยเหลือบางปัจจัย ปัจจัยสำคัญคือความต้องการหรือความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ด้วยสาเหตุ เมื่อเรียนรู้มาแล้ว จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและชุมชน ที่เรียกว่าการเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุด แต่กระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ของประชาชน ไม่อยู่ในวัยเรียนและการเรียนในห้องเรียน แต่การเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ ทั้งนี้ เป็นบทเรียนที่เคยปฏิบัติหรือประสบอยู่และการเล่าหรือบอกกล่าว

ของบุคคลที่มีประสบการณ์หรือบทเรียนมาก่อน ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอด จึงเป็นการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน หรือการเรียนรู้ระหว่างชุมชน โดยประสบการณ์จากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นตัวอย่าง และได้ลงมือกระทำด้วยตัวเอง ทั้งนี้ ผลสำเร็จของการกระทำ ต้องเกิดจากจิตสำนึกสาธารณะที่เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยความสามัคคีและรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปวีต ถมยาวิทย์ (2528) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มยูวเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มยูวชนเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 6 กลุ่ม และกลุ่มยูวเกษตรกรที่มีประสบความสำเร็จ จำนวน 6 กลุ่ม พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มเกษตรกร ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มนั้นประกอบด้วย อายุสมาชิก อายุการเป็นสมาชิก ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานกลุ่ม ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรและเทคนิคเกษตร การมีส่วนร่วมในงานกลุ่ม ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกลุ่มพื้นที่การเกษตรของผู้ปกครอง การสนับสนุนของผู้ปกครอง การสนับสนุนงานของบุคคลภายนอกไม่ได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มเลย

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบทโดยองค์กรประชาชน พบว่า ประชาชนที่ยากจนในชนบทมีศักยภาพที่จะช่วยเหลือตนเองได้ แต่ศักยภาพดังกล่าวถูกปิดมิให้แสดงออกมา เนื่องจากเงื่อนไขภายใน เช่น ความรู้สึกนึกคิดที่คนยากจนมีต่อตนเอง และเงื่อนไขภายนอก เช่น ระบบกู้ยืมเงินที่ต้องเสียดอกเบี้ยสูงๆ ดังนั้น กระบวนการทำงานขององค์กรที่พัฒนาต่างๆ จะต้องมุ่งเน้นปลดปล่อยแนวคิดเก่าๆ พร้อมนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักพึ่งตนเอง เพื่อเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ที่มีต่อคนจนด้วยตนเอง และปลดปล่อยเงื่อนไขวิธีการปฏิบัติและสถาบันแบบเก่าให้หมดไป สร้างสรรค์ใหม่ทดแทน ในการศึกษานี้ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริม สนับสนุนองค์กรเพื่อการพึ่งพาตนเองว่า ควรมีการจัดแหล่งทรัพยากรในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยในชนบทแหล่งทรัพยากรมี 2 ลักษณะคือ แหล่งทรัพยากรที่พึ่งพาอาศัยกัน ส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชน และแหล่งทรัพยากรที่มีลักษณะเอาเปรียบ ส่วนใหญ่จะอยู่นอกชุมชน การช่วยเหลือจะต้องเน้นลักษณะแรก เพื่อให้ทดแทนลักษณะที่สอง และควรกระตุ้นให้มีการก่อตั้ง พัฒนาองค์กรชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ให้มีความเข้มแข็ง โดยอาจตั้งกลุ่มย่อยที่สนองความต้องการเฉพาะด้านของสมาชิกหรือให้กลุ่มทำโครงการ

แทรกตัวเองเข้าไปในโครงการสร้างกิจกรรมของชุมชนที่มีอยู่แล้ว เพื่อมิให้เกิดการแตกแยกตัวเองไปจากชุมชน

มนตรี ศรีสมบัติ (2534) “การศึกษาเปรียบเทียบกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าเย้าระหว่างระบบการส่งเสริมบนสู่ล่าง และระบบล่างสู่บนในจังหวัดพะเยา” ผลการศึกษาพบว่าการบริหารงานกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้านระดับล่างสู่บนนั้น สมาชิกเกษตรกรชาวเขามีส่วนร่วมมากถึง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการหาปัญหา ขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการปฏิบัติ และขั้นตอนรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมน้อยในขั้นตอนประเมินผล สำหรับกองทุนฯ ระบบบนสู่ล่างนั้น สมาชิกเกษตรกรชาวเขามีส่วนร่วมมากเพียง 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการปฏิบัติและขั้นตอนการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมปานกลาง 1 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการตัดสินใจ มีส่วนร่วมน้อย 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการหาปัญหาและขั้นตอนประเมินผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการดำเนินงานกองทุนฯ ได้แก่ รายได้ ขนาดพื้นที่ที่ถือครอง ความคาดหวังต่อประโยชน์ที่จะได้รับ และการติดตามแนะนำจากเจ้าหน้าที่ สำหรับประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้านนั้น พบว่า มูลค่าของกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้านมีผลต่อความสามารถในการกู้ยืมและใช้ประโยชน์ของสมาชิก อัตราดอกเบี้ยและประเภทกิจกรรมมีผลต่ออัตราการเพิ่มของมูลค่ากองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนจะทำให้ชาวเขามีส่วนร่วมมากขึ้น สำหรับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ นั้น จะทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งตนเองได้

ครวณ ศรีนุ่น (2535) ได้ทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลในเขต 9 ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลในเขต 9 ด้านการจัดหาน้ำสะอาด งานสุขาภิบาลและงานฝึกอบรม มีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขต 9 ด้านการจัดหาน้ำสะอาด งานสุขาภิบาลและงานฝึกอบรม ตามลักษณะตัวแปรตามพบว่า เพศ ประสบการณ์ วุฒิกการศึกษา ภูมิฐานะ ที่พักอาศัย และอาชีพของประชาชนที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทั้ง 3 งานไม่แตกต่างกัน ส่วนตัวแปรในเรื่องอายุ ตำแหน่ง อัตราเงินเดือน และพื้นที่ในการปฏิบัติงานที่ต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลในเขต 9 พบว่าประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญในเรื่องสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ขาดงบประมาณสนับสนุนจากรัฐและขาด

การจัดการที่ดี และมีข้อเสนอแนะว่า ควรให้การศึกษาแก่ประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในเรื่องสุขภาพสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น จัดงบประมาณสนับสนุนและประชาชนควรจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ด้วยการสนับสนุนและการจัดการบริการของรัฐฯต้องเร่งรัดพัฒนาตำบล โดยยกระดับการพัฒนาตำบลเป็นระดับก้าวหน้า ประสิทธิภาพในการพัฒนาสุขภาพสิ่งแวดล้อมจะดีขึ้นไปด้วย

สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น (2535) ทำการศึกษาการรวมกลุ่มของคนมีหลายระดับ มีทั้งระดับชาวบ้าน ระดับชุมชน และระดับประชาชน ซึ่งเมื่อรวมกลุ่มกันแล้วอาจเรียกเป็นองค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชนและองค์กรประชาชน ในแต่ละระดับขององค์กรจะมีลักษณะและขอบเขตของสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้สถาบันวิจัยและพัฒนาได้เสนอแนวทางการรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านว่าต้องอาศัยสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้เป็นองค์ประกอบคือ

1. การมีอุดมการณ์ร่วมกัน คือ การมีทัศนคติต่อโลก ต่อสังคม ต่อชุมชนร่วมกันและมีความเข้าใจตรงกันว่า ชาวบ้านอยู่ส่วนใดของความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับต่างๆ อุดมการณ์ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะยึดเหนี่ยวทิศทางของการรวมกลุ่มเอาไว้ได้ ยิ่งถ้ากำหนดเป้าหมายระยะยาวหรือวิสัยทัศน์ได้ ยิ่งทำให้องค์กรชาวบ้านนี้มีอุดมการณ์ในการรวมตัวยิ่งขึ้น

2. มีเป้าหมาย / วัตถุประสงค์ร่วมกัน ว่ามีเป้าหมายที่จะเดินไปข้างหน้า นั้น องค์กรชาวบ้านทำไปเพื่ออะไร เช่น การมีเป้าหมายเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น

3. การมีผลประโยชน์ร่วมกันและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เป้าหมายและวัตถุประสงค์อาจมีลักษณะเป็นนามธรรมมาก แต่ผลประโยชน์ร่วมมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่โดยธรรมชาติมนุษย์ทุกคนก็ต้องการ องค์กรทั่วไปจึงต้องสร้างข้อมูลให้เกิดการรับรู้ทั่วไปว่า ผลประโยชน์ของการรวมตัวกันเป็นองค์กรคืออะไร

4. คน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรชาวบ้าน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำ สมาชิกและชาวบ้านทั่วไป

5. การบริหารจัดการ ถือเป็นเรื่องชี้ขาดความเข้มแข็งขององค์กร โดยเฉพาะทุกกิจกรรมมีเรื่องเงิน คน เข้าไปเกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องอาศัยการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ การตัดสินใจร่วมกัน โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ กฎกติการ่วมกัน การสื่อสารระหว่างสมาชิกกับผู้นำองค์กร การควบคุมตรวจสอบ

6. กิจกรรม ให้สมาชิกได้มีการเรียนรู้ฝึกฝนและปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นหลัก บางครั้งอาจมีกิจกรรมทางการเมือง กิจกรรมด้าน สิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่นิยมทำกันมากได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มนุ้ย ธนาคารข้าว กลุ่มทอผ้า พื้นเมือง เป็นต้น

7. งบประมาณ การระดมทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อใช้ทำกิจกรรม ความคุ้นเคยในการถูกพัฒนาจากคนภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้ชาวบ้านมักรองรับงบประมาณจาก ภายนอกถึงจะช่วยกันพัฒนา แต่ในทางเป็นจริงที่ดีแล้วควรมีการระดมทุนจากภายในชุมชนก่อน เมื่อขาดเหลือจึงค่อยแสวงหางบประมาณจากภายนอก

กิ่งแก้ว อินสว่าง และคณะ (2536) ศึกษาเรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับคุณภาพชีวิต ของราษฎรในชนบท โดยทำการศึกษาคำดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและพบว่า ใน พื้นที่เป้าหมายกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการบริการงานของกลุ่มฯเป็นไปตาม แนวทางที่กำหนด กล่าวคือมีการขยายผลกิจกรรมของกลุ่ม ด้านการกู้ยืมเงิน การจัดตั้งศูนย์สาธิต การตลาด กิจกรรมอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของกลุ่มมีจุดอ่อนในการบริหารงานของ คณะกรรมการไม่กระจายความรับผิดชอบไปยังโครงการต่างๆของกลุ่มฯการตอบสนองประโยชน์ ให้แก่สมาชิกไม่มีแบบแผนรองรับและล่าช้า การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตควร พัฒนาและส่งเสริมในเรื่องของความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่าง ผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้นำกลุ่มฯ สมาชิก นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐในระดับ ศพช. เขต ควรทำการ ติดตามการดำเนินงานของกลุ่มฯที่ดำเนินการอยู่ทุก ๆ 3 เดือนเป็นอย่างน้อย และควรนำรูปแบบ ประสานกิจกรรมเพื่อระดมเงินสงเคราะห์พิเศษมาปรับใช้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

พรณทิพย์ เพชรมาก และคณะ (2536) ศึกษาเรื่องกลุ่มออมทรัพย์และกระบวนการ แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนเมือง ประสบการณ์การทำงานจากองค์กรนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา พบว่า การทำงานส่งเสริมการจัดตั้ง และพัฒนาองค์กรประเภทกลุ่มออมทรัพย์จะมีวัตถุประสงค์ คล้ายกันคือ การแก้ไขปัญหาด้านการเงินและเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้นโยบายการระดมเงินออมและมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ อีกทั้งเป็นกลุ่มเพื่อเป็นพลังต่อรองกับ องค์กรหรือหน่วยงานภายนอก กิจกรรมส่วนใหญ่ของกลุ่มฯเป็นเรื่องการออมและให้กู้ยืม นอกจากนี้ ได้มีกิจกรรมอื่น อาทิ การออมเพื่อที่อยู่อาศัย ร้านค้า กลุ่มฌาปนกิจ เป็นต้น การจัดตั้ง กลุ่มออมทรัพย์ฯ จะเอื้อประโยชน์ในด้านการมีแหล่งเงินกู้เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะ หน้า การจ้างงาน การพัฒนาชุมชนภายใต้การรวมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มฯ การประสานและช่วยเหลือ

กันระหว่างชุมชน และรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์มักประสบปัญหาในเรื่องของการจัดการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก กรรมการมีบทบาทน้อยในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มฯ

Yaron (1994) ศึกษาเรื่อง” ความสำเร็จของสถาบันการเงินในชนบท” เป็นการศึกษาวิจัยด้านเอกสารพบว่า ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) คุณสมบัติในความสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งรวมถึงการวัดความสามารถในการขยายตัวทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาตนเองอย่างมั่นคงโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ 2) คุณสมบัตินโยบาย กล่าวคือประสบความสำเร็จด้านการระดมเงินออมภายใต้ความสมัครใจของสมาชิกและคนในชุมชน อัตราดอกเบี้ยมีความหลากหลายโดยสะท้อนจากประเภทธุรกรรมและความเสี่ยง ทั้งนี้ ต้องไม่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในระบบ การผ่อนชำระเงินต้นและดอกเบี้ยของสมาชิกต้องมีประสิทธิภาพมีการผิมนัดชำระหนี้ในอัตราต่ำ การกู้เงินจากสถาบันฯ มีระบบและเงื่อนไขที่ชัดเจน เช่น การค้ำประกันเมื่อมีการกู้เงินในจำนวนที่สูง 3) การดำเนินงานมีการบริหารหนี้ที่ค้างชำระอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อง่ายแก่การกู้ยืมและชำระหนี้มีกลยุทธ์ในการกระตุ้นให้ลูกค้ามาชำระหนี้ เช่น ลดดอกเบี้ยให้แก่ผู้ที่ไม่เคยผิมนัดชำระหนี้ หรือชำระหนี้ตามกำหนดเวลา ส่วนปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของสถาบันการเงินในชุมชน ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

ปรีชา เปี่ยมมุกดา (2537) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาชนบท ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบด้วย (1) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ สถานภาพส่วนตัว ระดับรายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก (2) ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับโครงการหรือระดับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การได้รับการประชุม ฝึกอบรม และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ (3) ปัจจัยด้านความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานโครงการ (4) ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำโครงการฯ และ (5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการฯ โดยปัจจัยด้านความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานโครงการฯ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ศิริวัฒน์ เกียรติธรรม (2540) ทำการศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหัวฝาย ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษา พบว่า ผลการดำเนินงานในปี 2539 ที่ได้ประเมินทางด้านการจัดการ การตลาด และการเงินจะมีแนวโน้มลดลง แต่เมื่อนำเอาวิธีประเมินของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเน้นในด้านการบริหารและการควบคุมดำเนินงานพบว่า ผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ดี ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานคือ การขาดความรู้ ความเข้าใจในอุดมการณ์ และการทำงานของคณะกรรมการ การไม่มีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน ความจำกัดของเงินทุนในตอนต้นปี และการมีเงินทุนเหลือมากตอนปลายปี การจัดทำบัญชีไม่ต่อเนื่อง การติดตามนิเทศของพัฒนากรประจำตำบลไม่สม่ำเสมอและไม่มีการกำหนดเวลา และการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีน้อย

อารีย์ เชื้อเมืองพาน (2541) ศึกษาถึงบทบาทของธุรกิจสะสมทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภาคเหนือ ด้วยวิธีสัมภาษณ์คณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทุน 10 กลุ่มในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งที่เริ่มก่อตั้งและที่ตั้งมาก่อนและมีการพัฒนาจนเป็นสถาบันการเงินของชุมชน พบว่า การจัดตั้งกลุ่มสะสมทุนจะมีหลักการและวัตถุประสงค์ที่คล้ายกัน การดำเนินงานของกลุ่มจะมีลักษณะการดำเนินงานที่เหมือนและสอดคล้องกันกล่าวคือในระยะเริ่มแรกจะเป็นการรวมกลุ่มสะสมทุนในลักษณะทุนเรือนหุ้นและพัฒนาไปสู่การสะสมทุนในรูปแบบสหกรณ์มีรูปแบบหรือเครื่องมือในการทำธุรกรรมด้านการออมมากขึ้นและรับฝากทั้งจากภายในสมาชิกและบุคคลภายนอก ด้านการให้กู้ยืมนั้น กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะยังไม่มีทุนสำหรับการให้สมาชิกกู้ยืมเพียงพอ ในกลุ่มที่มีทุนดำเนินงานต่ำสมาชิกส่วนใหญ่จะกู้เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน และประกอบอาชีพเท่านั้นและรูปแบบของการให้กู้ยืมจะมีหลากหลายมากขึ้นตามทุนดำเนินการที่สูงขึ้นของกลุ่ม นอกจากนี้ การดำเนินงานของธุรกิจสะสมทุน รวมถึงผลตอบแทนจากการลงทุนในกลุ่มอีกด้วยในด้านสังคมนั้น ธุรกิจ/กลุ่มสะสมทุนทำให้เกิดความสามัคคีและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยในชุมชน พัฒนาการออมของคนในชุมชน

ลินทร์ดารา ขยัน (2548) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านของหมู่บ้านจี้เหล็กหลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจี้เหล็กหลวง และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจี้เหล็กหลวง โดยสาเหตุที่เลือกศึกษาหมู่บ้านจี้เหล็กหลวงเนื่องจากหมู่บ้านนี้ได้รับมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนระดับที่ 1 (AAA) ซึ่งอยู่ในระดับดีมาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจี้เหล็กหลวง จำนวน 15 คน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจี้เหล็ก

หลวง จำนวน 200 คน วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปของความถี่และค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านชี้เหล็กหลวง มีจำนวน 15 คน เป็นเพศชาย 8 คน เพศหญิง 7 คน ได้มาจากการคัดเลือกของสมาชิกกองทุน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยกลางคน ประกอบอาชีพเกษตรกร โครงสร้างองค์กรประกอบไปด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ นายทะเบียน และผู้ตรวจสอบภายในเขต 1-8 โดยคณะกรรมการมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่กันชัดเจนตรงตามหลักการบริหารงานที่ดีและมีความสอดคล้องกับระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ชี้เหล็กหลวง ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนและปัจจัยทางด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุน ผลการศึกษาทางด้านคณะกรรมการพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับดีมาก และมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดีมาก กล่าวคือสามารถที่จะออกกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของกองทุน มีการพิจารณาการให้กู้ยืมเงิน และมีการติดตามตรวจสอบการชำระเงินคืนของสมาชิก ทางด้านคุณสมบัติของคณะกรรมการพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในด้านการบริหารงาน ถึงแม้จะมีระดับการศึกษาไม่สูงแต่ก็มีความสามารถในด้านการบริหารจัดการกองทุนเป็นอย่างดี มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม เสียสละเพื่อส่วนรวมและเป็นผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านให้ความเคารพ

ผลการศึกษาทางด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับของกองทุน มีการนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ มีการเข้าร่วมประชุม มีการชำระเงินคืนตามกำหนดเวลา และมีการใช้สิทธิตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคน้อยมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน คณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่านโยบายกองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายที่ดี สามารถช่วยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พร้อมทั้งอยากให้มีการยกระดับกลุ่มออมทรัพย์ให้เป็นธนาคารหมู่บ้านต่อไป

มนตรี ปานกล้า (2542) ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง โดยเน้นศึกษาบทบาท แนวทางการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ด้านการออม การระดมทุน การจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่สมาชิก ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross sectional data) ทางสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ ร้อยละ และสถิติอื่นๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสอบถามคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง 120 ราย และสัมภาษณ์พัฒนาชุมชนระดับอำเภอ 26 ราย พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและสมาชิกของกลุ่มฯ ในจังหวัดลำปางมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 44.0 และร้อยละ 19.3 ตามลำดับ ภายในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2539-2541 และเกือบครึ่งของคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและเกือบทั้งหมดมีอาชีพด้านการเกษตร โดยความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ ส่วนใหญ่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มฯ ว่าเป็นการหาทำไรเพื่อนำมาแบ่งปันให้แก่สมาชิกและจัดหาสินเชื่อแก่สมาชิก และมีความเชื่อว่ากลุ่มออมทรัพย์จะสามารถช่วยเหลือสมาชิกให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นจากการช่วยเหลือทางด้านเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่สมาชิกกลุ่มฯ อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการดำเนินงานคือ ความรู้และความเข้าใจของสมาชิกและคณะกรรมการบริหารของกลุ่มฯ

พิพัฒน์ สุดใจประภารัตน์ (2542) ได้ศึกษาประสิทธิผลในการทำงานของคณะกรรมการบริหาร โครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจในสังกัดกองบังคับตำรวจนครบาล 6 ปรากฏผลการศึกษาว่า ประสิทธิผลในการทำงานของคณะกรรมการสถานีตำรวจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในภาครวมและประเด็นย่อย 4 ประเด็นคือ การจัดให้มีการประชุมสม่ำเสมอ การมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมอย่างเต็มที่ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่วนความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการสถานีตำรวจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยครอบคลุมถึงเรื่องของความหมาย ความสำคัญ หลักการ ขั้นตอน และลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า คณะกรรมการสถานีตำรวจมีความคิดเห็นค่อนข้างดีต่อการดำเนินงานตามโครงการ และความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินโครงการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการทำงานของคณะกรรมการ

กมลลักษณ์ ดิษยพันธ์ (2546) ศึกษาถึงศักยภาพและปัญหาในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านศักยภาพของสมาชิกและชุมชน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการจัดการกองทุนหมู่บ้านเริ่มจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกและ

ชุมชน ตั้งแต่การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สมาชิกและคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนฯ ในระดับดี รวมถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจในการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและร่วมปฏิบัติตามระเบียบที่ตั้งไว้ มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ร่วมดำเนินกิจกรรมกองทุนร่วมกัน (เช่น การระดมทุน การถือหุ้น การฝากออมทรัพย์สัจจะรายเดือน) สมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ให้ความร่วมมือในการประชุมสม่ำเสมอ คณะกรรมการได้จัดทำรายงานการประชุม จัดทำบัญชีแจ้งให้สมาชิกทราบเป็นครั้งคราว มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการกองทุนฯ และสมาชิกส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับ ศักยภาพของสมาชิกและชุมชนพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง จากการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่า คณะกรรมการมีความรู้ในระดับปานกลาง สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในกองทุนหมู่บ้านในระดับปานกลางและดี ตามลำดับ

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการกองทุนหมู่บ้านของสมาชิกและคณะกรรมการส่วนใหญ่คือ เงินกองทุนไม่เพียงพอ ควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับขนาดของหมู่บ้าน อัตราดอกเบี้ยสูง ระยะเวลาการกู้ยืมสั้นไป ควรปรับลดอัตราดอกเบี้ยและขยายระยะเวลาการกู้ยืมตามลักษณะโครงการ คณะกรรมการยังขาดเงินทุนในการบริหารจัดการและค่าตอบแทน ควรมีการจัดสรรเงินทุนในการบริหารจัดการค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยงให้แก่คณะกรรมการให้เพียงพอเพื่อเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาดูแลช่วยเหลือเป็นระยะๆ ควรมีระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลก่อนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายผลของกองทุนหมู่บ้านเช่น ส่งเสริมอาชีพ และจัดหาตลาดผลผลิต เป็นต้น

นันทยา สุริมล (2546) ศึกษาถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยศึกษาจากประชากรที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในตำบลม่วงน้อยทุกคน จำนวน 8 คณะ รวม 114 คน และกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกองทุนที่กู้ยืม จำนวน 202 คน สมาชิกกองทุนที่ไม่กู้ยืมเงิน จำนวน 100 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม 3 ชุด สำหรับประชากร 1 ชุด กลุ่มตัวอย่าง 2 ชุด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติพรรณนาด้วยค่าร้อยละ

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวัดขนาดและทิศทางความสัมพันธ์ด้วย Pearson's Correlation Coefficient และวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยค่า T-test

ผลการศึกษารูปได้ว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตำบลม่วงน้อย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยผลการปฏิบัติงาน 83.02 หรือร้อยละ 86.48 งานที่มีการปฏิบัติมาก คือ การเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้านรองลงมาเป็นการดำเนินการให้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน และงานที่ต้องปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเรื่องการติดตามดูแล ช่วยเหลือสมาชิกกองทุน สำหรับความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนนั้น พบว่า สมาชิกกองทุนที่กู้ยืมเงินมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 96.75 หรือร้อยละ 77.4 โดยมีความพึงพอใจมากเรียงตามลำดับ คือการเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้านการดำเนินการให้กู้ยืมกลุ่มออมทรัพย์ และสุดท้ายการติดตามดูแลช่วยเหลือสมาชิกกองทุน ส่วนสมาชิกกองทุนที่ไม่กู้ยืมเงินกองทุน มีความพึงพอใจในเรื่องการเตรียมความพร้อมกองทุน มีค่าเฉลี่ย 40.38 หรือร้อยละ 80.76

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ มีดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการจัดการภายในกองทุนหมู่บ้านและมีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุน
2. การศึกษา รายได้ ประสบการณ์การทำงาน และอาชีพ มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านแต่ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการจัดการภายในกองทุนหมู่บ้าน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการจัดการภายในกองทุนหมู่บ้านมีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุน

ปัญหาในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน พบว่าเป็นปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือและสถานที่ในการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้านจำนวนเงินกองทุนไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกองทุน ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้สั้นไป คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบางรายยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน และการไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนบางราย

นิพนธ์ ดิษฐวงศ์ (2546) ทำการศึกษาการบริหารกองทุนหมู่บ้านเขตตำบลเมืองเส้น อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาความยากจนในส่วนของกองทุนหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้นตลอดจนความจำเป็นพื้นฐานในครัวเรือนดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจใน

ชุมชนดีขึ้น การกู้เงินนอกระบบมีปริมาณที่ลดลง ทำให้เงินไม่กระจุกตัวอยู่ที่คนกลุ่มหนึ่ง สำหรับปัจจัยของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพในการทำงานของคณะกรรมการ คือ คณะกรรมการส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารกองทุน แต่ก็ได้มีการประสานความร่วมมือกับหมู่บ้านอื่น เพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และ 2) การประกอบอาชีพที่หลากหลายของสมาชิกกองทุน ทำให้สามารถเชื่อมโยงกับตลาดภายนอกชุมชนได้อย่างดี

และในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เสนอและผลักดันกลยุทธ์ในการบริหารกองทุนหมู่บ้านต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คือ

1. ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลในการแก้ปัญหาความยากจนและเศรษฐกิจระดับชุมชน
2. ควรมีการทบทวนบทเรียนในการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ซึ่งจะสามารถกำหนดทิศทางการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพและเกิดความเชื่อมั่นในการทำงาน

ในการตรวจสอบบัญชีกองทุนควรหลีกเลี่ยงการตรวจสอบแบบภาคธุรกิจเอกชน ควรใช้ระบบการตรวจสอบโดยกระบวนการทางสังคม โดยการเรียนรู้และแก้ไขร่วมกันระหว่างกองทุนแต่ละหมู่บ้านซึ่งเป็นการใช้วิกฤติให้เป็นโอกาส

มนตรี กรรพุมมาลย์ (2546) ได้วิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร การจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้สรุปผลการวิเคราะห์ความเข้มข้นของชุมชนไว้ว่า การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดความเข้มแข็งของชุมชน เป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนหรือสร้างความขัดแย้งหรือเหนี่ยวรั้งชุมชนไม่ให้สร้างความเข้มแข็งเท่าที่ควร ปัจจัยดังกล่าวมี 8 ประเด็น ประกอบด้วย โครงสร้างทางสังคม ระบบเศรษฐกิจของชุมชนค่านิยมและความเชื่อทางศาสนา กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลุ่มผู้นำระบบความสัมพันธ์ทางสังคม กลไกในการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และระบบการบริหารงานปกครองหรือความสัมพันธ์ท้องถิ่นกับราชการและยังได้วิเคราะห์ถึงความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยสรุปได้ว่า ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในที่นี้คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้กองทุนหมู่บ้าน ดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย การมีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกันและมีการกระจายผลประโยชน์อย่าง

เป็นธรรมเนียม การร่วมมือของสมาชิกขององค์กรและคนทั่วไปในชุมชน การบริหารจัดการ กิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรชุมชนและงบประมาณการดำเนินงาน

ปานทอง สุ่มมัตย์ (2547) ได้ศึกษาถึงการบริหารโครงการเชิงบูรณาการกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการบริหารโครงการหมู่บ้านในเชิงบูรณาการ ตลอดจนศึกษาประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ และศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารเชิงบูรณาการ ผู้ศึกษาทำการศึกษาเฉพาะกองทุนหมู่บ้านเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เลือกโดยการสุ่มแบบง่าย ประกอบด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 9 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล คือ ตำบลแม่เหิยะ ตำบลสุเทพ และตำบลป่าแดด และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดฝ่ายพัฒนาชุมชน พัฒนาการจังหวัด นายอำเภอเมืองเชียงใหม่ และพัฒนาการอำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และทำการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์

ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า หมู่บ้านที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีความแตกต่างกันในเรื่องของลักษณะประชากร ลักษณะทางกายภาพ จำนวนประชากร อาชีพและรายได้ของประชากร ผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการบริหารเชิงบูรณาการ พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล พยายามที่จะใช้มิติทางสังคมในการบริหารทางการเงิน มีความพยายามในการจัดการการบริหารในรูปแบบการบูรณาการ โครงการ ขั้นตอนของการเตรียมการไม่สามารถทำได้อย่างครอบคลุมและสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระเบียบข้อบังคับที่ยังขาดความยืดหยุ่น การตั้งเป้าหมายเชิงผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว และการสนับสนุนในเรื่องของทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการยังสามารถดำเนินไปได้ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือ การเห็นคุณค่าของโครงการและการประสานสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาประสบการณ์บริหารกลุ่มออมทรัพย์ของคณะกรรมการกองทุน พบว่าทุกหมู่บ้านมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน พบปัญหาและอุปสรรคที่ใกล้เคียงกัน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของกลยุทธ์ที่ใช้จัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากในแต่ละหมู่บ้านมีปัจจัยเอื้อและปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสรรคน้อยแตกต่างกัน คณะกรรมการกองทุนให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีทัศนคติในเชิงบวกต่อนโยบายกลุ่มออมทรัพย์ของรัฐบาล ประสบการณ์ในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการแสดงถึงพัฒนาการในการบริหารโครงการ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะวิกฤต ระยะแห่งการเรียนรู้ และระยะแห่งการพัฒนา มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจจากคณะกรรมการต่อระดับ

นโยบายเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาโครงการกลุ่มออมทรัพย์ให้ประสบความสำเร็จในอนาคต คือ ความยืดหยุ่นของระเบียบข้อบังคับ การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชน การเตรียมบุคลากรและลักษณะการจัดสรรเงินกองทุนในรูปแบบอื่น

ราชนนทร์ บุญวงศ์ (2549) ได้ศึกษาถึงรูปแบบการปรับเปลี่ยนกองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้านและศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากกองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้านของหมู่บ้านป่าไผ่กลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาการปรับเปลี่ยนจากกองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้านพบว่า หลังจากที่ได้ดำเนินงานในรูปแบบของกองทุนหมู่บ้านมาแล้ว เป็นระยะเวลา 4 ปี ประสบผลสำเร็จในการบริหารงาน โดยได้รับการประเมินผลจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอให้อยู่ในระดับ AA ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันกำแพง และธนาคารออมสิน สาขาสันกำแพง ในด้านเงินทุนและความรู้ในด้านการจัดตั้งเป็นธนาคารหมู่บ้าน รวมไปถึงความพร้อมของสมาชิกในการบริหารงานในรูปแบบธนาคารหมู่บ้าน

ผลการศึกษาปัจจัยที่ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนจากกองทุนหมู่บ้านเป็นธนาคารหมู่บ้านทางด้านสมาชิก พบว่า ประชากรร้อยละ 80 ของหมู่บ้านป่าไผ่กลาง เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน แสดงว่า ประชากรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกองทุน นอกจากนี้ สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนอยู่ในระดับดี มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน และกำหนดนโยบาย ตลอดจนระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและประเมินผลกองทุน ในด้านการใช้บริการกองทุน พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 50 มีการกู้ยืมจากกองทุนและส่งชำระคืนตรงตามกำหนด

ผลสำเร็จที่เกิดจากปัจจัยทางด้านคณะกรรมการกองทุน พบว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และมีผลการปฏิบัติงานทางด้านต่างๆ อยู่ในระดับดีมาก เกี่ยวกับการจัดการประชุมชี้แจงให้กับสมาชิก การมีส่วนร่วมในการระดมทุนจากสมาชิก และพิจารณาเงินกู้แก่สมาชิกให้เป็นไปตามเงื่อนไขในด้านการบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการสามารถบริหารเงินกองทุนให้เกิดผลกำไร ประมาณร้อยละ 6 ของเงินกองทุน และมีปริมาณหนี้ค้างชำระซึ่งได้รับการแก้ไขแล้วประมาณร้อยละ 5

ผลสำเร็จในด้านปัจจัยจากผู้สนับสนุน พบว่า จะมีสององค์กรหลักที่ให้การสนับสนุนคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันกำแพง และธนาคารออมสินสาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันกำแพงให้การสนับสนุนในด้านเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงาน

การบริหารจัดการ และเป็นตัวกลางในการประสานงานกับภาครัฐ ส่วนธนาคารออมสิน สาขา
สันกำแพง ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับความรู้ทางด้านเอกสารการลงบัญชีและคอมพิวเตอร์ รวมทั้งให้
คำปรึกษาด้านการเงินแก่คณะกรรมการกองทุน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved